

кращих часів. Про об'єкт іміджетворення, в даному випадку про державу, як інвестиційно-привабливий проект, говорить її історія і репутація, саме репутація – та вирішальна складова рішення співпрацювати чи ні інвестору.

Список використаних джерел

1. Kordiner Ralph, Investor Relations, [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.investorsuk.co.uk/investor-relations.php>
2. Фабел О., Світовий бізнес форум у Давосі 2016, [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/rus/news/2015/01/26/523752/>
3. The New York Times [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://vgolos.com.ua/news/the_new_york_times_nazvav_vyshyvanku_trendom_lita_221285.html
4. Інтерфакс Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.interfax.com.ua/news/general/257789.html>
5. Адамс Том. Річний звіт 2014 р. / Том Адамс FutureBrand launches the FutureBrand Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.futurebrand.com/cbi/2014.
6. Лі Куан Ю. Сингапурська історія. Мемуари Лі Куан Ю. Том 1 / Лі Куан Ю. – К. : Видавництво Олексія Капусти, 2007. – 550 с.
7. Лі Куан Ю. Із третього світу в перший. Сингапурська історія: 1965-2000. Мемуари Лі Куан Ю. Том 2. / Лі Куан Ю. Пер. з англ. К. Сисоевої – К. : Видавництво Олексія Капусти, 2011. – 684 с.

УДК 342.7-053.2 (477)

ПРАВО НА ЖИТТЯ ДИТИНИ, ЩО ЗНАХОДИТЬСЯ НА ПРЕНАТАЛЬНІЙ СТАДІЇ РОЗВИТКУ

Шрамова О.С.

(студентка 1-го курсу магістратури юридичного факультету Київського
національного університету імені Тараса Шевченка)

Науковий керівник: доктор юридичних наук, член-кореспондент Національної
академії правових наук КУкраїни, проф. Василь Костицький)

Анотація. У статті розглянуті основні юридичні підстави визнання природного права на життя дитини, що знаходиться на пренатальній стадії розвитку. При визначенні моменту початку життя людини необхідно враховувати досягнення біології, біоетики, ембріології, а також виходити із засад моральності та людяності, визнання життя дитини найвищою цінністю як до, так і після народження.

Ключові слова: право на життя, ненароджена дитина, права ненародженої дитини, права дитини.

Аннотация. В статье рассмотрены юридические основания признания природного права на жизнь ребенка, находящегося на перинатальной стадии развития. При определении момента начала жизни человека необходимо учитывать достижения биологии, биоэтики, эмбриологии, а также исходить из принципов моральности и человечности, признания жизни ребенка наивысшей ценностью как до, так и после рождения.

Ключевые слова: право на жизнь, нерождённый ребенок, права нарождённого ребенка, права ребенка.

Abstract. In this article the author considers the right of a child, who is at the prenatal stage, subject to the right to life and proves it. The fact, that a human life begins at conception, is proven by biological, bioethical, embryological sciences and should be taken into account by jurisprudence. Current approaches, adopted by Ukraine regarding the recognition of new human life, do not meet moral requirements of humanity, religious norms and scientific facts.

International documents on human rights whether confirm or do not exclude the recognition of the right to life of the child before birth. For example, Convention on the Rights of the Child in Art. 1 determines a child as “every human being below the age of eighteen years”. The Preamble of the Declaration of the Rights of the Child highlights children’s need for special care and protection, “including appropriate legal protection, before as well as after birth”. These formulations mean, the right to life of the unborn child is already recognized and protected by international law.

The Constitution of Ukraine also recognizes the inalienable right of every person to life. However, other legislative acts in Ukraine of lower level narrow the meaning of this norm and recognize the rights of the unborn children only indirectly and insignificantly. In Ukraine the abortion “at will” is allowed until the 12 weeks of pregnancy.

The right to life of the child should be recognized as a highest value both before and after birth. A woman’s right to control her own body does not include the right of disposal of a child’s life, because a child is not a part of a woman’s body. From the moment of conception a new individual with unique genome arrives.

Women's ability to dispose of the right to motherhood ends when the right to life of the unborn child begins.

Key words: *right to life, unborn child, rights of unborn child, children's rights.*

Вступ. У преамбулі Загальної Декларації прав людини зазначається, що нехтування і презирство до прав людини призвели до варварських актів, що обурюють совість людства [2]. Десятки тисяч таких варварських актів щороку досі мають місце в Україні [9], щорічна кількість таких актів у світі рахується мільйонами.

Питання визнання права на життя за дитиною, що знаходиться на пренатальній стадії розвитку, ставиться в залежність від критеріїв початку життя людини, що обговорюються представниками різних наук – біології, медицини, біоетики, юриспруденції тощо. Поки науковці дискутують, діти продовжують помирати, адже на пренатальній стадії розвитку вони не мають можливостей самозахисту своїх прав.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема правового статусу дітей, що перебувають на пренатальній стадії розвитку, все частіше стає предметом наукового інтересу вітчизняних та зарубіжних правників. Дослідженням тих чи інших аспектів правового статусу ненароджених дітей займалися такі вітчизняні науковці, як, зокрема С.І. Шимон, О.Г. Рогова, О.В. Розгон а також зарубіжні – С.Е. Шиндяпін, І.В. Понкін, В.В. Єремян, М.Н. Кузнєцов, А.А. Понкіна, Є.Б. Крилова тощо. Між тим, український законодавець досі не визнав дитину на пренатальній стадії розвитку суб'єктом права на життя, що свідчить про необхідність теоретичного обґрунтування правових підстав визнання суб'єктом права на життя дитини, що знаходиться на пренатальній стадії розвитку.

Постановка завдання. Обґрунтувати правові підстави визнання дитини, що знаходиться на пренатальній стадії розвитку, суб'єктом права на життя.

Результати дослідження. Право на життя дитини, що перебуває на пренатальній стадії розвитку, впливає з природного невід'ємного права людини на життя і відповідає моральним і релігійним нормам щодо цінності життя ненародженої дитини і необхідності його захисту.

Усталені в юридичній науці уявлення про початок життя дитини в момент її народження протирічать усім існуючим науковим позиціям сучасної біомедицини відносно питання про момент виникнення людського життя. Найбільш поширеною є точка зору, відповідно до якої початок життя людини пов'язується із заплідненням яйцеклітини [16, 2]. Зокрема, професор ембріології В.О. Голіченков зазначав: «Було б прекрасно, якби суспільство дозріло до розуміння, що переривання життя людини неприпустиме ні на якій стадії: ні на стадії зиготи, ні бластоцисти, ні пізнього ембріону, ні народженої людини, ні людини глибоко похилого віку, ні безнадійно хворого» [10]. Схожої думки притримується О.Г. Рогова: «Внутрішньоутробний період життя є необхідним етапом розвитку людини і має бути захищеним правом так само, як і життя людини після народження на будь-якій його стадії» [14].

Фундаментальною працею, присвяченою правовим підставам визнання цінності життя, людської гідності і права на життя дитини, що знаходиться на пренатальній стадії розвитку є доповідь [13], підготована групою фахівців у складі трьох докторів і одного кандидата юридичних наук у зв'язку зі зверненням Представництва Російської Православної Церкви в Страсбурзі. Автори доповіді дійшли висновку, що найбільш обґрунтованим (з природничонаукової, етичної, соціальної і юридичної точок зору) видається правий підхід, реалізований в законодавстві низки держав, що виражається в визнанні моменту початку дії права на життя людини і захисту цього права з моменту зачаття.

Міжнародні документи, присвячені правам людини, підтверджують або не виключають визнання права на життя дитини до її народження. Так, відповідно до ст. 1 Конвенції про права дитини, «дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття

раніше». У ст. 6 вказаної Конвенції визнається невід’ємне право кожної дитини на життя [6]. Преамбула Декларації прав дитини визнає потребу дитини, з огляду на її фізичну та розумову незрілість, у спеціальній охороні та піклуванні, «включаючи належний правовий захист, як до, так і після народження» [3]. Відповідно до ст. 1 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р., «Право кожного на життя охороняється законом» [5]. Схоже формулювання має ст. 3 Загальної декларації прав людини 1948 р.: «Кожна людина має право на життя...» [2]. Ст. 1 Європейської конвенції про здійснення прав дітей 1996 р. визначає застосування вказаної Конвенції «... до дітей, які не досягли 18-річного віку» [4].

Наведені формулювання фундаментальних загальновизнаних міжнародних документів наводять на думку, що право на життя дітей, які знаходяться на пренатальній стадії розвитку, вже отримало нормативне закріплення на міжнародному рівні, однак тлумачення цих норм не завжди відображає дійсний природно-правовий статус зачатой, але не народженої дитини як людського індивідуума, на якого поширюються природні права людини.

Конституція України в ст. 27 також визнає невід’ємне право кожної людини на життя [1]. Зміст вказаного конституційного положення, реалізуючись в нормах галузей українського законодавства, зазнає звуження. Так, відповідно до ст. 281 ЦК України, фізична особа має невід’ємне право на життя і не може бути позбавлена життя. Штучне переривання вагітності, відповідно до п. 6 вказаної статті, дозволяється за бажанням жінки, якщо термін вагітності не перевищує дванадцяти тижнів, а у випадках, передбачених Постановою Кабінету Міністрів України від 15.02.2006 р. № 144 «Про реалізацію статті 281 Цивільного кодексу України», дозволяється штучне переривання вагітності від 12 до 22 тижнів [7]. Таким чином, в Україні дозволяються аборти «за бажанням» жінки до 12 тижнів вагітності, а вже існуюче життя дитини на пренатальній стадії розвитку ставиться у залежність від «бажання» жінки стати матір’ю.

Так зване право на аборт є антиподом права на життя дитини, що знаходиться на пренатальній стадії розвитку, в юридичній літературі його відносять до соматичних прав, що за своєю природою можуть відноситись до другого покоління прав людини [11, 49]. Слід зазначити, що соматичні права загалом і право на аборт зокрема активно критикуються і визначаються як такі, що суперечать нормам моралі і не схвалюються релігією. Так, в 2011 р. з’явилася Декларація «Статті Сан Хосе», що являються експертним свідченням міжнародного закріплення прав ненароджених дітей, а також експертним свідченням того, що ніякого права на аборт не існує [15]. В грудні 2013 року Європейський Парламент відмовився визнати так зване «право на аборт» одним з фундаментальних прав людини [17].

Варто підкреслити, що наявність у дитини до моменту її народження права на життя не є антиподом репродуктивного права жінки. Жінка може вільно розпоряджатися своїм репродуктивним правом, доки вона не порушує права іншої людини. При цьому на одній чаші терезів лежить право жінки на материнство, а на іншій – право ненародженої дитини на життя. Постає питання – де має бути межа диспозитивного права жінки на материнство? Очевидно, що ця межа пролягає там, де почалося нове життя, право на яке не може бути свавільно порушене.

Рада Європи ще в 1986 р. у своїй Рекомендації № 1046 по використанню ембріонів і плодів людини в цілях діагностики, терапії, наукових досліджень, промислового використання і торгівлі визначила, що юридичний статус ембріону і плоду наразі не визначений законом. За 20 років жодних якісних змін не відбулося: дитина, що знаходиться на пренатальній стадії розвитку, не визнана суб’єктом права. Юридичні підходи до визначення моменту початку життя людини необхідно переглядати з урахуванням надбань інших наук, що є компетентними у цій сфері – біології, біоетики, ембріології. Невизнання в Україні цінності життя дитини, що знаходиться на пренатальній стадії розвитку, не витримує ніякої критики, не відповідає нормам моралі, вимогам

людяності, релігійним нормам. Питання визнання дитини, що знаходиться на пренатальній стадії розвитку, суб'єктом права на життя потрібно розглядати, виходячи з наступних положень:

(1) життя дитини має визнаватися найвищою цінністю, як до, так і після народження;

(2) право жінки на розпорядження власним тілом не включає право на розпорядження життям дитини, оскільки дитина тілом жінки не є. З моменту запліднення виникає новий людський індивідуум з унікальним геномом, відмінним від геному жінки;

(3) право жінки вільно розпоряджатися своїм правом на материнство закінчується там, де починається право ненародженої дитини на життя. З моменту початку життя і розвитку дитини в утробі жінки остання має вважатися такою, що вже розпорядилася своїм диспозитивним правом на материнство;

(4) право ненародженої дитини на життя починається з моменту зачаття;

(5) з моменту зачаття право жінки на материнство трансформується в обов'язок захисту права дитини на життя.

Висновки. Право на життя є одним з основоположних людських прав, що належать людині від Творця, а не від держави. Людство пройшло тернистий шлях до загальносвітового визнання природного права кожної людини на життя, яке належить кожній людині без будь-яких виключень. Про це свідчить і аналіз положень міжнародних нормативних правових документів з прав людини, які визнають право кожної людини на життя.

Дитина, що знаходиться на пренатальній стадії розвитку, також є живою людиною. З моменту зачаття починається нове людське життя, і, відповідно до християнських уявлень, з цього моменту у дитини з'являється душа. Не випадково Конвенція про права дитини визнає дитиною кожну людську істоту до досягнення нею 18-річного віку, а Декларація прав дитини наголошує на необхідності правового захисту, у тому числі до народження дитини. Зазначені міжнародні норми мають пріоритет над національним законодавством України, не суперечать Конституції України, а тому мають бути імplementовані в українське законодавство.

Визначення обсягу прав дитини на пренатальній стадії розвитку потребує подальших ґрунтовних і системних теоретичних досліджень, з подальшим невідкладним впровадженням їх результатів в законодавство.

Список використаних джерел

1. Україна. Конституція (1996). Конституція України [Текст]: офіц. текст. – Офіційний вісник України. – 2010. - №72/1 Спеціальний випуск. – стор. 15. – стаття 2598.
2. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 [Текст]. - Голос України. – 2008. - № 236.
3. Декларація прав дитини від 20.11.1959 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_384 (дата звернення - 19.04.2016).
4. Європейська конвенція про здійснення прав дітей від 25.01.1996 [Текст]. Офіційний вісник України. – 2007. - № 91, стор. 86, стаття 3355.
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 [Текст]. - Офіційний Вісник України. – 1998. - № 13. – стор. 270.
6. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 [Текст]. - Зібрання чинних міжнародних договорів України. – 1990. - №1. – стор. 205.
7. Україна. Закони. Цивільний кодекс України [Текст]: [Прийнятий Верховною Радою 16.01.2003 р.: станом на 01.04.2016 р.]. - Голос України. – 2003. - № 45.
8. Постанова КМУ від 15.02.2006 № 144 «Про реалізацію статті 281 Цивільного кодексу України» [Текст]. - Офіційний Вісник України. – 2006. - №37.
9. За даними МОЗ України, кількість штучних абортів у 2013 році – 91877, у 2014 – 70694 [Електронний ресурс]. – URL: <http://life.pravda.com.ua/society/2015/07/2/196622/> (дата звернення – 07.04.2016).
10. Голіченков В.О. Ембріон не може заявити свої права, це можемо зробити ми [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.pravmir.ru/mgu-embrion-ne-mozhet-zayavit-svoi-prava-eto-mozhem-sdelat-my/>
11. Ивентьев С.И. Соматические права с точки зрения четвертого и пятого поколений прав человека [Текст]. - ФЭН-Наука. - № 3/2012. – с. 49-51.

12. Крылова Е.Б. Соотношение права женщины на материнство и права ребенка на жизнь [Текст]. - Ученые записки Российского государственного социального университета. - №5/2012. - с. 29-31.
13. Понкин И.В., Еремян В.В., Кузнецов М.Н., Понкина А.А. Доклад «О правовых основаниях правового признания ценности жизни, человеческого достоинства и права на жизнь ребенка, находящегося на пренатальной стадии развития[Электронный ресурс]. - URL: http://ruskline.ru/analitika/2014/11/13/o_pravovyh_osnovaniyah_pravovogo_priznaniya_cennosti_zhizni_chelovecheskogo_dostoinstva_i_prava_na_zhizn_rebyonka_nahodyawegosya/(дата звернення – 07.04.2016).
14. Рогова О.Г. Право на життя в системі прав людини [Електронний ресурс]: автореф. дис. ...канд. юр. наук (12.00.01)/ Рогова Олена Геннадіївна. - Харків, 2006. - Режим доступу: <http://referatu.net.ua/referats/7569/167559>
15. Статті Сан Хосе [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://www.sanjosearticles.com/?page_id=638&lang=ru(дата звернення – 07.04.2016).
16. Шиндяпин С.Э. К вопросу о моменте признания правоспособности эмбриона человека [Текст]. - Вестник Тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки. - № 12 (140)/2014. - с. 1-6.
17. European Parliament Rejects Abortion as a human right [Електронний ресурс]: The Washington Times. - Режим доступу: <http://www.washingtontimes.com/news/2013/oct/25/european-parliament-rejects-abortion-human-right/>(дата звернення – 07.04.2016).